

KK

KRONIKK

I sommer har det pågått en debatt i Klassekampens spalter om Stalin, og tradisjonene fra Komintern. Knut Øygard og Tim Robinson fra Internasjonale Sosialister, og Rune Soma, Anders Ekeland og Vidar Eng fra Arbeidermaktgruppa har alle avfyrt sine bredsider. De viser stadig til at Trotsky hadde «helt rett». Men hvilke linjer sto Trotsky for? I denne kronikken tar Lars Borgersrud opp dette med utgangspunkt i Trotskys siste artikler som ble utgitt under tittelen «In defense of Marxism» i 1940.

Hva mente Trotsky?

Lars Borgersrud er industriarbeider og historiker.

«Hvorfor forsvarer vi Sovjet? Ikke fordi det likner på de kapitalistiske landene, men ganske nøyaktig fordi det skiller seg fra dem. I Tyskland tar vi også til orde for et opprør mot det herskende byråkratiet, men bare for umiddelbart å ødelegge den kapitalistiske eiendommen. I Sovjet er det uungåelig nødvendig å styrte byråkratiet for å bevare statseienommen. Bare på denne måten forsvarer vi Sovjet.»(1)

«Denne måten (Trotskys, LB) å forsvarer Sovjet på kommer naturligvis til å skille seg som himmel og jord fra det offisielle forsvaret som nå føres fram under parolen: 'For fedrelandet! For Stalin!' Vårt forsvar for Sovjet føres fram under parolen: For sosialismen! For verdensrevolusjonen! Mot Stalin!»(2)

For Trotsky var det viktig å styrte Stalin og byråkratiet, men det var viktigere å hindre at statseienommen i Sovjet ble erstattet av privateiendom. Det ville blitt resultatet hvis Hitler vant. Men «spørsmålet om å bevare statseienommen i Sovjet er for oss underordnet spørsmålet om proletariatets verdensrevolusjon»(3).

Aller nådigst skulle trotskistene delta i det militære forsvaret av Sovjet, men bare fordi det var må-

ten å styrte Stalin på! Analysen av motstandskampen mot Hitler i Tyskland var på samme måte. Det var riktig å få til en arbeidernes enhetsfront mot fascismen, men den måtte være for oppheving av den kapitalistiske eiendommen. Trotsky tok altså til orde for en revolusjonær enhetsfront mot Hitler. Det er noe ganske annet enn en front mellom kommunistene og sosialdemokratene på et anti-fascistisk grunnlag.

Isine innlegg i Klassekampen i sommer berømmer Anders Ekeland sin store profet Trotskys analyser av behovet for enhetsfront mot fascismen i Tyskland. Men han underslår at Trotsky snakket om en front på et helt annet grunnlag. Elegant! Trotsky snakker om en front på et grunnlag som var umulig. I Tyskland var det sosialdemokratene som hadde regjeringsmakta. Bare trotskister kan ha et så muntert forhold til virkeligheten at de kan gå inn for å få sosialdemokratene med i en front mot — sosialdemokratene.

«...stalinismens rolle i Spania var usammenligbar mere kriminell enn i Polen og i Finland. I det første tilfellet kvelte byråkratiet med bøddelmetoder en sosialistisk revolusjon. I det andre tilfellet gir den en impuls til den sosialistiske

revolusjonen gjennom byråkratiske metoder.»(4)

Mens Trotsky slik ga betinget støtte til den røde hærs innmarsj i Polen så lenge som det ville føre til endring av eiendomsforholdene og «styrke revolusjonen», ga han betinget støtte til innmarsjen i Finland i den utstrekning det kunne utløse borgerkrig i Finland. Under borgerkrigen i Spania ønsket han en front mot Franco som var revolusjonær og sosialistisk. Hva førte det til?

Trotskistene arbeidet for opprør i republikken som var i krig med hele Europas fascisme, og kalte det «sosialistisk revolusjon». Trotskys råd til de spanske trotskistene var å reise parolen: «Ingen bevilgninger til det borgerlige militærapparatet!»(4)

Det var en flott parole som passet Franco bra. Trotskistene deltok også aktivt i Barcelona-oppstanden i 1937, og var utvilsomt ansvarlige for det blodbadet som ble resultatet (sammen med anarkistene). I Spania var det viktigere for trotskistene å mane til opprør mot republikken enn å kaste kreftene inn mot Franco.(5)

To regjeringer kjemper i Norge: De norske nazistenes regjering, under beskyttelse av tyske tropper i sør, og den gamle

sosialdemokratiske regjeringen med sin konge i nord. Burde de norske arbeiderne ha gitt sin støtte til den 'demokratiske' leiren mot den fascistiske? Utfra sammenlikningen med Spania kan det ved første inntrykk se ut som at de burde det. I virkeligheten ville dette være den største feil. I Spania var det en isolert borgerkrig, hvor viktig de imperialistiske maktens inngripen enn var, så var det desto mer av sekundær betydning. I Norge dreier det seg om det direkte og umiddelbare sammenstøt mellom to imperialistiske leire, og den vakkende norske regjeringen er bare et hjelpeverktøy i hendene på disse. På verdensarenaen støtter vi verken de allierte eller Tyskland. Derfor har vi ikke den minste anledning eller rett til å støtte noen av deres midlertidige verktøy i selve Norge.»(6)

Trotsky støttet altså ikke kampen mot den tyske invasjonen i Norge i 1940. En av hans disipler i Norge, Håkon Meyer, var aktivt med og ledet «Fagopposisjonen av 1940». Sjøl om Meyer var medlem og hadde flere ledende verv i DNA i Oslo, forhindret ikke det han i å utvikle en plattform for denne «fagopposisjonen», som lå tett opp til Trotskys linje. Etterat tyskerne hadde seiret, endte

Meyer i fanget til NS og Gestapo, fordi han mente at det tjente «revolusjonens sak».(7)

Som sine spanske kolleger blei Meyer tiltalt og dømt for landssvik. Seinere skreiv han en bok som forsvarer hans opptreden med en eksemplarisk trotskistisk analyse.(8)

Trotsky la hovedvekt på klassekampen og kampen for revolusjonen i de fleste teoretiske spørsmål. Han så ikke at små nasjoners kamp for suverenitet og nasjonal sjølråderett kom til å spille en enorm betydning i verden før, under og etter den andre verdenskrigen. Hans teorier er som hentet rett ut fra tida under den første verdenskrigen. Grunnlag for nye politiske massebevegelser kunne ikke skapes med å snakke om revolusjon og klassekamp når det var væpnet kamp mot de tyske okkupasentene som var på dagsorden.

Trotskister i forskjellige politiske grupper raser mot «stalinismen», og gir den skylda for nesten alt som ikke var bra i mellomkrigstidas Sovjet, Spania, Komintern osv. Nå om dagen er det lett å «kjøpe» slik kritikk. Nå er ikke saken den at jeg er mindre kritiske til mye av utviklinga i Sovjet under Stalin enn flere av trotskistene. Jeg har uttrykt slik kritikk i flere innlegg her i Klassekam-

pen. Men jeg setter likevel kritikken inn i en helt annen sammenheng enn dem. Dessuten tror jeg en god del av det som trotskistene har skrevet i debatten ikke holder som fakta. Det har jeg også prøvd å peke på.

Når det gjelder Komintern er det mye historisk forskingsarbeide som står igjen for sannheten på mange viktige hendinger kan finnes. Det samme gjelder prosessene. Å komme noe videre med dette vil først bli mulig når det sovjetiske kommunistpartiet åpner arkivene i Moskva.

LARS BORGERSRUD

1. Trotsky: «Sovjet i krig», s.48 i «Til marxismens forsvar», svensk Partisan 1972. Sitatene er oversatt av meg. De følgende sitatene refererer til sidetall i den svenske utgaven.

2. Samme sted, s.53.

3. Samme sted, s.54.

4. Samme sted, s.171-172. «Fra en risip til faren for koldbrann».

5. En balansert framstilling av borgerkrigen gis av Hugh Thomas i «The Spanish Civil War». Om Barcelona-oppstanden, særlig s. 513-550.

6. Trotsky: «Avslutning om de finske hendene», s.219 op. cit.

7. Se Knut Aagesen: «Fagopposisjonen av 1940», hovedoppgave i historie ved Universitetet i Oslo. Finnes i håndskriftsamlingen i Universitetsbiblioteket bl.a.

8. Håkon Meyer: «Et annet syn», Oslo 1952.